

Asia: VN/10058/2020, STM053:00/2020

Lausuntopyyntö esityksestä kontaktien jäljityssovelluksen käyttöönotosta Covid-19-epidemian hallinnan tueksi

Kysymykset

1. Muistiossa esitellään mobiilisovellus tukemaan tartuntatautien jäljitystyötä ja tartuntaketjujen katkaisemista. Onko tämä tarkoituksenmukainen tapa jäljittää tartuntaketjuja?

ei pääosin

Avoimet huomiot koskien kysymystä 1

Sovelluksen käyttö on perusteltua vain yhdessä muiden tarvittavien toimenpiteiden kanssa. Sovelluksen on oltava osa kattavaa viruksen vastaista strategiaa (kts. EDPB:n ohje 4/2020 21.4.2020 kohta 6).

2. Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat?

ei pääosin

Avoimet huomiot koskien kysymystä 2

Tartuntatautilaissa säädetään viranomaisten lakisääteisestä oikeudesta käsitellä henkilötietoja tarttuvan taudin tartuntojen jäljittämisessä. Tartuntatautilakia tulisi mielestäni arvioida myös laajemmin suhteessa tietosuoja-asetuksen (TSA) 6 artiklan 3 kohtaan ja 9 artiklaan. Sovelluksen osalta kysymys on kokonaisuudesta, joka muodostuisi TSA 6.1 artiklan e-alakohdassa säädetystä henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta, 9.2 artiklan i- ja h-alakohdista ja sitten tartuntatautilaista. Asiaa ehkä havainnollistaa, jos sovelluksen käyttöä (ja sen asentamisen motiivia) kuvattaisiin vaikka ilmauksella "kansalaisen suojasovellus" tms. Tällöin tartuntatautilakiin tarvitaan toimivaltasäännös tällaisen palvelun tuottamiseen ja palvelun yhteydessä saatujen henkilötietojen käsittelyyn edellä kertomallani tavalla.

3. Onko muistiossa tunnistetut lainsäädäntömuutokset riittävät?

kyllä pääosin

Avoimet huomiot koskien kysymystä 3

Esityksessä esitetään, että sovelluksen tarjoaminen säädettäisiin THL:n tehtäväksi ja se olisi rekisterinpitäjä. Samoin esitetään tietojen siirtooperuste ja hävittäminen. Erityisen tärkeää on, että esityksestä käy ilmi kansalaisen rooli ja edellytetty vapaaehtoisuus. Epäselvää voi olla, mitä tarkoitetaan "taustajärjestelmällä" ja "palveluntuottajalla". TSA:n kannalta asiassa lienee kysymys rekisterinpitäjä-käsittelijä -asetelmasta, jota koskee mm. TSA 28 artikla. Lainsäädännön osalta viittaa erityisesti myös em EDPB:n lausunnon alakohtiin 29 ja 42. En pidä perusteltuna toteuttaa sovelluksen käyttöä yhteisrekisterinpitäjyyden pohjalta.

Sovelluksen osalta sovellettavaksi tulisi TSA, joka siis mahdollistaa oikein toteutettuna ko. palvelun tuottamisen. Käsittelyn oikeusperusteena käytettävä 6.1 artiklan e-alakohta (yleinen etu ja julkisen vallan käyttäminen) ja 9.2 artiklan h- ja i-alakohdat edellyttävät jäsenvaltion lainsäädäntöä. Sen tulee täyttää myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään edellyttämät.

4. Mahdolliset yksilöidyt säädösmuutosehdotukset

Tartuntatautilakiin tulisi ottaa säännös, joka oikeuttaisi THL:n tarjoamaan tätä palvelua ja joka oikeuttaisi sen siirtämään tiedot terveydenhuoltoon.

5. Mitä hyötyjä arvioitte sovelluksella olevan ja mille tahoille?

kts vastaus 1

6. Millaisia riskejä valmisteluun tai sovelluksen käyttöön voi kohdistua?

Valmisteluun kohdistuvat riskit; 1. kaikkien osapuolten roolien epäselvyys suhteessa TSA:n määritelmiin (rekisterinpitäjä-käsittelijä), 2. henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitus ei saa olla epäselvä tai liian laaja, 3. ettei valmistelussa huomioida riittävästi TSA 6.3. ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan PL 10§:n ym. nojalla omaksumaa lausuntokäytäntöä, 4. että lainvalmistelussa unohdetaan rekisteröidyn TSA:een perustuvat oikeudet, 5. TSA 35 artiklan edellyttämä vaikutusten arviointi tulee suorittaa kattavasti.

Käyttöön kohdistuvat riskit: 6. käytettävyyteen liittyvät riskit (helppous-vaikeus), 7. ettei sovelluksen käytön myötä ne, jotka eivät sitä käytä joudu epäedulliseen asemaan, 8. luonnollisesti tietoturvariskit ja niiden puutteellinen auditointi, 9. kykenemättömyys toteuttaa rekisteröidyn oikeuksia, 10. monimutkainen ja epäselvä informointi kuluttajille.

EDPB on edellä viittaamani lausunnon yhteydessä kuvannut huomioon otettavia seikkoja.

7. Muut huomiot muistiosta ja liitteestä. Voit esittää myös näkemyksiä jäljitysprosessissa tarvittavaan tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien kehitykseen.

Olisi toivottavaa, että sovelluksen integraatio terveydenhuoltoon onnistuisi hyvin. Sovelluksen oikeusperuste on aina arvioitava eurooppalaisessa yhteydessä ja suhteessa TSA:een. Kehittämisen yhteydessä on syytä huomioida myös sovelluksen rajat ylittävä toimivuus. Kuitenkin TSA mahdollistaa myös kansallisen käyttöönoton tilanteessa, jossa ei ehkä vielä ole käytettävissä EU-tason määrityksiä.

TSA:n mukaan pseudonymisoitu henkilötieto on määritelmänsä mukaan edelleen henkilötieto, johon sovelletaan TSA:ta ja kansallisia lakeja. Muistiosta on tiettyä horjuvuutta pseudonymisoidun henkilötiedon ja anonymisoidun tiedon välillä.

Aarnio Reijo
Tietosuojavaltuutetun toimisto